

VZDĚLÁVACÍ OBLAST: ČLOVĚK A SPOLEČNOST

*Vzdělávací oblast je v 6. – 9. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu
Výchova k občanství a Dějepis*

Výchova k občanství

Charakteristika předmětu

Předmět výchova k občanství zahrnuje učivo oblastí výchova k občanství a výchova ke zdraví. Vyučován je v dotaci 2 hodiny týdně v šestém ročníku, 1 v sedmém a po 2 v osmém a devátém ročníku.

Vybavuje žáky znalostmi a dovednostmi potřebnými pro jeho aktivní zapojení do života v demokratické společnosti. Seznamuje je se společenskými jevy, které se promítají do každodenního života a mají vliv na utváření společenského klimatu. Zaměřuje se na utváření pozitivních občanských postojů, rozvíjí vědomí přináležítosti k evropskému civilizačnímu a kulturnímu okruhu a podporuje přijetí hodnot, na nichž je současná demokratická Evropa budována.

Důležitou součástí vzdělávání v této dané vzdělávací oblasti je prevence rasistických, xenofobiích a extrémistických postojů, výchova k toleranci a respektování lidských práv, k rovnosti mužů a žen a výchova k úctě k přírodnímu a kulturnímu prostředí i k ochraně uměleckých a kulturních hodnot.

Předmět se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobností druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontaktu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích, s hospodářským životem, činnostmi důležitých politických institucí a orgánů a s možnými způsoby zapojení jednotlivců do občanského života. Učí žáky respektovat a uplatňovat mravní principy a pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, posiluje smysl jednotlivců pro osobní i občanskou odpovědnost a motivuje žáky k aktivní účasti na životě demokratické společnosti.

Součástí předmětu je obor výchova ke zdraví. Tento obor přináší základní poznání o člověku v souvislosti s preventivní ochranou jeho zdraví. Učí žáky aktivně rozvíjet a chránit zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické) a být za ně odpovědný. Žáci si upevňují hygienické, stravovací, pracovní i jiné zdravotně preventivní návyky, rozvíjejí dovednosti odmítat škodlivé látky, předcházet úrazům a čelit vlastnímu ohrožení v každodenních i mimořádných situacích. Rozšiřují a prohlubují si poznatky o rodině, škole a společenství vrstevníků, člověku i vztazích mezi lidmi a učí se tak dívat se na vlastní činnosti z hlediska zdravotních potřeb a životních perspektiv dospívajícího jedince a rozhodovat se ve prospěch zdraví.

Vzhledem k zdůrazňované formativní funkci vyučovacího předmětu převažují v didaktické práci učitele aktivizující metody a formy, které posilují zdravé sebevědomí, zvyšují odolnost vůči stresům, přispívají k utváření vlastních názorů a k volbě správného rozhodování.

Výuka bude probíhat většinou v kmenových třídách. Pokud to pracovní náplň umožní, budou žáci pracovat ve dvojicích, nebo ve skupinách. Do výuky budou podle možností zařazeny práce s internetem, s knihami, audiovizuálními programy a besedy.

Strategie pro naplnění klíčových kompetencí v 6. a 7. ročníku

Kompetence občanské

- učíme žáky přijímat názor druhého člověka, respektovat jeho osobnost a individuální rozdíly mezi lidmi
- vedeme žáky k aktivní pomoci druhým a netoleranci vůči různým formám násilného chování ve fyzické i psychické rovině

- vedeme žáky k respektování společenských norem a zákonů
- učíme žáky uplatňovat svá práva a plnit své povinnosti
- seznamujeme žáky s možnými situacemi, které vyžadují jejich správné a efektivní rozhodnutí a nabízíme možnosti řešení
- vedeme žáky k udržování čistoty svého nejbližšího okolí a k třídění odpadů

Kompetence sociální a personální

- usilujeme, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině, pozitivně ovlivňovat kvalitu společné práce a aby dokázali ocenit práci druhých a vážit si jí
- sledujeme a pozitivně ovlivňujeme atmosféru práce v týmu
- vedeme žáky k respektování názorů druhých a čerpání poučení z nich

Kompetence komunikativní

- vedeme žáky k vhodné komunikaci se spolužáky, učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo ni
- učíme žáky využít vhodných gest a jiných nonverbálních prostředků komunikace

Kompetence k řešení problémů

- zařazujeme komunitní kruh, ve kterém dáváme prostor k vyjádření vlastního názoru
- povzbuzujeme žáky při případných nezdarech
- vedeme žáky k hodnocení výsledků jejich práce a postupů

Kompetence k učení

- vedeme žáky k samostatnému rozhodování a k zodpovědnosti za své rozhodnutí
- podporujeme samostatnost při řešení úkolů a aplikaci vlastních nápadů
- žáky směřujeme k sebekritickému zhodnocení svých schopností a tím vhodnému výběru přiměřených činností s možností prožití vlastního úspěchu

Kompetence pracovní

- seznamujeme a vyžadujeme po žácích dodržování základních pravidel bezpečnosti práce v různých pracovních podmínkách, vedeme žáky k udržování pracovního pořádku
- vedeme žáky k využívání svých dosavadních znalostí a zkušeností v různých oblastech, k posouzení svého profesního zaměření s ohledem ke svým zájmům a schopnostem

6. ročník

Očekávané výstupy z RVP	Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata
Člověk ve společnosti			
<i>objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání</i>	vyjmenuje všechny státní symboly objasní účel jejich používání popíše chování lidí při používání státních symbolů	státní symboly: historie jejich vzniku	
<i>rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu</i>	vyjádří vlastními slovy pojem vlast objasní pojem vlastenectví v historickém kontextu	vlast: mateřský jazyk národní a regionální dějiny osobnosti regionu	VMS II/a
<i>zdůvodní nepřijatelnost vandalského chování a aktivně proti němu</i>	uvede příklady vandalského chování lidí ve svém nejbližším okolí zdůvodní nepřijatelnost vandalismu popíše způsob boje proti vandalismu	zásady lidského soužití: svoboda morálka vzájemná závislost	OSV XI/b OSV XI/c OSV XI/d MKV II/f

<i>vystupuje</i>			MKV II/h
<i>zhodnotí nabídku kulturních institucí a cíleně z ní vybírá akce, které ho zajímají</i>	vyjmenuje kulturní instituce ve svém regionu vysvětlí význam obnovování lidových tradic	kulturní život: tradice památky a jejich ochrana	MDV V/h MKV IV/a MKV IV/b
<i>kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí</i>	kriticky zhodnotí vliv masmédií na veřejné mínění a chování lidí zobecní rozdíly mezi veřejnoprávním a bulvárním tiskem popíše vlastní zkušenost s reklamou	média: jazyková úroveň masová kultura dostupnost	
<i>zhodnotí a na příkladech doloží význam vzájemné solidarity mezi lidmi, vyjádří své možnosti, jak může v případě potřeby pomáhat lidem v nouzi a v situacích ohrožení</i>	zdůvodní nutnost rovného postavení všech lidí ve společnosti vybaví si na základě zkušeností sociální rozdíly mezi lidmi uvede seznam všech možností pomoci lidem v nouzi	ochrana člověka za mimořádných situací: vlastní ochrana improvizovaná ochrana	OSV VIII/b
<i>uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích, případně neshody či konflikty s druhými lidmi řeší nenásilným způsobem</i>	shrne základní společenská pravidla a normy chování popíše vhodný způsob řešení neshod a konfliktů dá do vzájemné souvislosti pojmy právo a povinnost	chování lidí: v rodině ve společnosti	MKV I/d MKV III/a MKV III/b OSV V/b OSV VI/a OSV VI/b OSV X/b VDO I/a VDO I/b
<i>objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám</i>	rozliší pojmy národ a národnostní menšina vysvětlí pojem etnikum ukáže na mapě státy sousedící s ČR zobecní zvýšenou migraci lidí popíše zvláštnosti jiných kultur	lidská setkání: nutnost tolerance respektování druhých	
<i>rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti</i>	vybere na základě denních událostí negativní projevy v chování lidí uvede příklad negativního projevu v chování lidí ve svém okolí zdůvodní svůj aktivní postoj k řešení daných negativních projevů	mezilidské vztahy: netolerance rasismus xenofobie extremismus	
<i>posoudí a na</i>	objasní výhody vzájemné spolupráce	ochrana člověka za	EMV IV/a

<i>příkladech doloží přínos spolupráce lidí při řešení konkrétních úkolů a dosahování některých cílů v rodině, ve škole, v obci</i>	lidí uvede konkrétní příklady lidské solidarity za mimořádných událostí shrne význam práce pro život svůj a společnosti	mimořádných situací: telefonní čísla signály základní pojmy	
---	---	--	--

7. ročník

Očekávané výstupy z RVP	Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata
Člověk jako jedinec			
<i>objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života</i>	utřídí kladné a záporné lidské vlastnosti označí své osobní vlastnosti vybaví si své dovednosti a schopnosti jako vrozené předpoklady a osobní potenciál objasní svou představu kvalitního života	podobnost a odlišnost lidí: různé projevy chování lidí lidský charakter rozdíly lidí v myšlení, v prožívání situací a v jednání	MKV I/a
<i>posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek</i>	sestaví hodnotový žebříček stanoví si systém osobních hodnot projeví schopnost sebehodnocení postaví se záporně ke stereotypu posuzování druhých lidí	vnitřní svět člověka: poznání a posuzování sebe poznání a posuzování druhých lidí	OSV IV/a OSV IV/d
<i>rozpoznává projevy záporných charakterových vlastností u sebe i u druhých lidí, kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání</i>	porozumí pojmu morálka a svědomí dokáže aplikovat všelidské mravní hodnoty na lidský život chápe nutnost mezilidské komunikace pro život jedince	vztahy mezi lidmi: osobní a neosobní vztahy konflikty v mezilidských vztazích	MKV II/a MKV II/b
<i>popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru</i>	stanoví si své osobní životní cíle a plány předvede svou životní perspektivu chápe význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji	osobní rozvoj: adaptace na životní změny, sebe-změna	OSV III/a OSV III/b

Strategie pro naplnění klíčových kompetencí v 8. a 9. ročníku

Kompetence občanské

- vedeme žáky k aktivní pomoci druhým a netoleranci vůči různým formám násilného chování ve fyzické i psychické rovině
- vytváříme modelové situace, při kterých se žáci učí vhodně rozhodovat
- seznamujeme žáky s globálními problémy životního prostředí a následky konzumního způsobu života

Kompetence sociální a personální

- učíme žáky vzájemně si pomáhat, umět pomoc nabídnout i o ni požádat a rozvíjíme v nich odmítavý postoj ke všemu, co narušuje vhodné vztahy mezi lidmi
- vhodným způsobem podporujeme sebevědomí žáků, eliminujeme ostych při prezentování vlastních názorů žáka

Kompetence komunikativní

- učíme žáky využít vhodných gest a jiných nonverbálních prostředků komunikace
- učíme žáky vést dialog a naslouchat druhým

Kompetence k řešení problémů

- vedeme žáky k hodnocení výsledků jejich práce a postupů
- navozujeme problémové modelové situace a nabízíme vhodné způsoby jejich řešení
- motivujeme žáky problémovými úkoly z praktického života a u složitějších úloh vyžadujeme logický postup a přehlednost řešení
- vedeme žáky k reflexi a k aplikování osvědčených postupů při řešení obdobných nebo nových problémových situací

Kompetence k učení

- vedeme žáky k využití a aplikaci dříve získaných poznatků v nových souvislostech
- ujišťujeme žáky o užitečnosti poznatků získaných pozorováním a experimentováním z hlediska jejich pozdějšího využití
- žáky směřujeme k sebekritickému zhodnocení svých schopností a k tomu k vhodnému výběru přiměřených činností s možností prožití vlastního úspěchu

Kompetence pracovní

- obměňováním zadání vedeme žáky k adaptaci na nové a náročnější podmínky
- využíváme praktické exkurze k lepší orientaci na trhu práce

8. ročník

Očekávané výstupy z RVP	Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata
Stát a hospodářství			
<i>rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, uvede jejich příklady</i>	vyjmenuje různé formy vlastnictví a uvede jejich příklady odliší movitý a nemovitý majetek vysvětlí vlastními slovy pojem restituce	majetek: nabytí majetku ochrana majetku	
<i>objasní potřebu dodržování zásad</i>	doloží příklady duševního a hmotného vlastnictví	vlastnictví: hmotné	

<i>ochrany duševního vlastnictví a jejich znalost uplatňuje ve svém jednání</i>	uvede příklad na ochranu duševního a hmotného vlastnictví ochranná známka	duševní	
<i>doдрžuje zásady hospodárnosti, popíše a objasní vlastní způsoby zacházení s penězi a se svým i svěřeným majetkem, vyhýbá se rizikům v hospodaření s penězi</i>	vysvětlí vznik peněz rozliší mince a bankovky objasní funkci peněz jako platidla a oběživa umí sestavit osobní a rodinný rozpočet v hrubých rysech	peněžnictví: vznik a význam peněz v historickém kontextu	MDV V/c
<i>vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby občanům nabízejí</i>	zjistí typy bank ve svém okolí vysvětlí pojem bezhotovostní platební styk popíše rozdíl mezi půjčkou, splátkovým prodejem a leasingem	bankovníctví: finanční transakce vedení účtu	
<i>rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků, které ze státního rozpočtu získávají občané</i>	rozliší výrobní a nevýrobní sféru státu vyjmenuje základní typy daní v našem státě vypočítá životní minimum své rodiny vyjmenuje dávky státní sociální podpory	daňový systém: daně jako zdroj příjmů státu státní rozpočet	
<i>rozlišuje a porovnává úlohu výroby, obchodu a služeb, uvede příklady jejich součinnosti</i>	zdůvodní dělbu práce v historickém kontextu vyjmenuje základní lidské potřeby a způsob jejich uspokojování, porozumí pojmům dotace a preference	výrobní a nevýrobní sféra: dělby práce cena zboží	
<i>na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu</i>	zobecní pojmy nabídka, poptávka a trh vysvětlí podstatu fungování trhu rozliší trh práce a trh zboží	tržní hospodářství: práce jako zboží	

9. ročník

Očekávané výstupy z RVP	Školní výstupy	Učivo	Průřezová témata
Člověk ve společnosti			
<i>objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání</i>	popíše státní symboly zdůvodní zavedení státních svátků a významných dnů uvede data státních svátků a významných dnů	státní symboly: státní svátky a významné dny v historickém kontextu	VDO IV/c

Stát a právo			
<i>rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky</i>	popíše příčiny vzniku státu zobecní základní znaky státu objasní státní občanství a národnost rozliší pojem diktatura a demokracie	Stát: historické typy státu současné typy státu formy státu	
<i>rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu</i>	rozliší jednotlivé složky státní moci porovná činnost poslanecké sněmovny a senátu objasní funkci prezidenta vysvětlí činnost jednotlivých ministerstev popíše činnost jednotlivých odborů obecních úřadů	státní moc: zákonodárná výkonná soudní	VDO I/c VDO III/b MDV V/f
<i>objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů</i>	vybaví si autokratické režimy v minulosti vyjmenuje rámcově pozitiva demokratického režimu uvede význam demokracie pro náš každodenní život	demokracie: sociální dialog politická pluralita	VDO II/c VDO III/a VDO IV/a VDO IV/b
<i>vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů</i>	vyjmenuje základní principy demokratických voleb vysvětlí vlastními slovy principy demokratických voleb objasní pojem parlamentní a komunální volby uvede příklady výsledků voleb mající vliv na každodenní život občanů	volby: principy parlament zastupitelské orgány	
<i>přiměřeně uplatňuje svá práva a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod</i>	vyjmenuje základní lidská práva vyjmenuje práva dítěte vysvětlí pojem svoboda vysvětlí nutnost ochrany lidských práv a svobod označí projevy šikany a nejrůznější formy diskriminace	lidská práva: základní dokumenty porušování lidských práv a svobod ochrana lidských práv a svobod	MKV V/d OSV VII/b VMS III/e
<i>objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství</i>	zdokumentuje vznik práva vysvětlí význam pracovní smlouvy objasní způsoby vzniku a zániku manželství vysvětlí vznik a zánik vlastnického práva	právní řád ČR: ústava zákon vyhláška publikování právních předpisů	VDO II/b
<i>provádí jednoduché právní úkony a chápe jejich důsledky, uvede příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava;</i>	vyčlení jednoduché právní úkony uvede význam právních vztahů a závazků z nich vyplývajících při koupi, opravě či osobní přepravě objasní pojem reklamace vysvětlí nutnost písemných smluv	právo v každodenním životě: styk s úřady občanskoprávní vztahy rodinné vztahy pracovněprávní vztahy	VDO II/a

<i>koupě, oprava či pronájem věci</i>			
<i>dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují a uvědomuje si rizika jejich porušování</i>	vysvětlí význam rčení, že neznalost zákona neomlouvá aplikuje právní ustanovení vztahující se na mladistvé	právní vědomí: právní vztahy rizika porušení právních vztahů	
<i>rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů</i>	rozlišuje základní druhy práva odliší občanskoprávní a trestní řízení rozčlení soustavu soudů ČR vysvětlí činnost soudců, advokátů, notářů a státních zástupců	justice: protiprávní jednání druhy trestů	MKV V/a
<i>rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady</i>	analyzuje porušování pravidel silničního provozu vybaví si porušování pravidel občanského soužití ve svém okolí objasní význam boje vůči protispolečenským jevům	protispolečenské jednání: trestný čin přestupek	
Mezinárodní vztahy, globální svět			
<i>popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování</i>	popíše důvody ČR do EU (ekonomické, sociální, bezpečnostní, politické a kulturní) ovlivňující každodenní život občanů objasní činnost hlavních orgánů EU (Evropská rada, Rada EU, Evropský soudní dvůr...)	EU: vznik symboly měna	VMS II/e VMS II/f
<i>uvede některé významné mezinárodní organizace a společenství, k nimž má vztah ČR, posoudí jejich význam ve světovém dění a popíše výhody spolupráce mezi státy</i>	vyjmenuje závazky členů OSN (snaha vymýtit války, prohlubovat lidská práva, zachovávat spravedlnost a rozvíjet přátelské vztahy) objasní poslání hlavních orgánů OSN (Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Mezinárodní soudní dvůr...) popíše smysl přidružených organizací OSN (UNESCO, UNICEF, WHO, MČK...) posoudí důvody zájmu států o členství v NATO	světová mezinárodní spolupráce: nutnost výhody	VMS III/c VMS III/d VMS III/g
<i>uvede příklady některých projevů globalizace, porovná jejich klady a zápory</i>	objasní pojmy globální a globalizace vyjmenuje projevy globalizace v evropském i světovém měřítku a porovná jejich klady a zápory	globalizace: klady zápory	MKV V/b MKV V/c
<i>uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj</i>	sepiše globální ekologické a globální společenské problémy lidstva seřadí tyto globální problémy podle	globální problémy: příčiny řešení	

<i>osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky pro život lidstva</i>	důležitosti zjistí význam slova solidarita objasní závislost lidské kultury na přírodě		
<i>objasní souvislosti globálních a lokálních problémů, uvede příklady možných projevů a způsobů řešení globálních problémů na lokální úrovni - v obci, regionu</i>	najde příklady znečišťování životního prostředí ve svém okolí objasní příčiny tohoto znečišťování uvede příklady možných způsobů řešení konkrétního problému vysvětlí rčení, že všechno souvisí se vším	lokální problémy: příčinná souvislost s globálními problémy příklady projevů lokálních problémů možnosti řešení	
<i>uvede příklady mezinárodního terorismu a zaujme vlastní postoj ke způsobům jeho potírání</i>	uvede příklady mezinárodního terorismu na základě sledování denních zpráv objasní nejruznější příčiny lidské nesnášenlivosti vysvětlí možnosti boje proti projevům terorismu	ochrana člověka za mimořádných situací: evakuace	MKV II/i